

El IEC, una crisi d'ic

Per primera vegada dos candidats optaran a presidir l'Institut d'Estudis Catalans. El dia 16 es presentaran les candidatures i el 3 de juliol més d'un centenar de membres d'aquesta institució triaran.

El dijous 8 de juny un grup de membres del IEC es reunien per tercera vegada per conformar una candidatura al marge de l'oficial. Però no van arribar a cap acord. Caldrà esperar fins el dia 14. "Hi haurà candidatura, de segur –comentava un dels assistents–, però sempre és més difícil fer les coses des de l'oposició que des del govern i més quan les reunions són obertes i es busca la màxima participació".

Els promotors de la candidatura alternativa –alternativa o crítica és com la defineixen–, que eren entre d'altres l'economista Josep M. Muntaner Pasqual i l'historiador Albert Balcells, feia mesos que s'ho rumiaven. L'estil que el president del IEC, Emili Giralt i els altres càrrecs del consell permanent han imposat en aquests darrers anys, no els satisfia. Ni a ells ni a d'altres membres d'aquesta institució, encara que la majoria no ho diguessin en veu alta. Un dirigisme excessiu, una manca progressiva d'autonomia de les seccions, amb un pressupost minúscul, i la preeminència de la secció filològica enfront de les altres seccions eren les tendències de l'equip de govern que més preocupaven aquest sector crític.

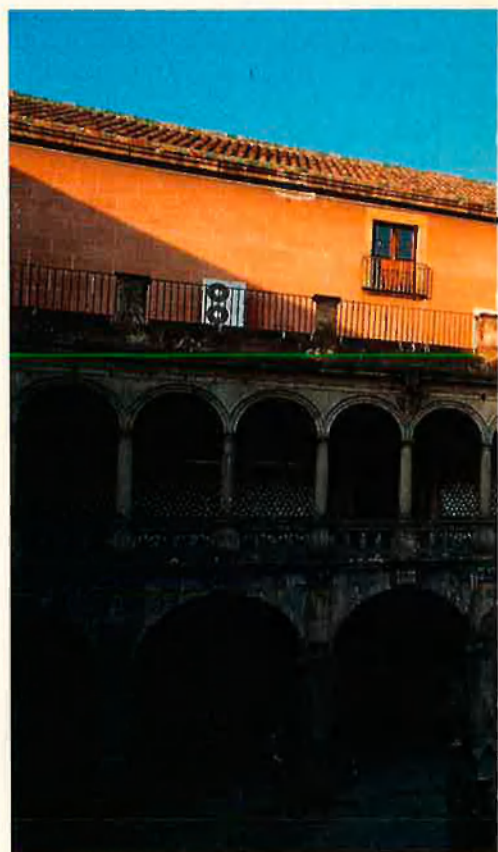
L'època Giralt, que enguany s'acaba –l'historiador no pot ser reelegit president i ja ha manifestat que no optarà a cap altre càrrec–, ha estat marcada per una sèrie de reformes que han modernitzat el IEC i l'han ampliat. El 1989 s'aprovaven els nous estatuts. "S'entrava en l'època moderna, després dels anys de clandestinitat i uns anys setanta i vuitanta plens d'inoferència", explica un dels membres de l'actual consell permanent. Els nous estatuts també van permetre l'ampliació del nombre de membres, de 7 a 21 per secció –són cinc seccions: històrico-arqueològica, ciències i tecnologia, filològica, filosofia i ciències socials i ciències biològiques–. Això va rejuvenir la mitjana dels membres del IEC. Alhora es creava la fi-

gura del membre emèrit, aquell que supera els setanta anys. Durant aquesta època se signa un conveni amb la Generalitat de Catalunya de finançament de la institució i s'inicia el projecte *estrella* del període Giralt: l'elaboració del *Nou Diccionari Normatiu de la Llengua Catalana*, que es posarà a la venda abans del 30 de setembre d'enguany.

Alternativa contra el dirigisme.

La candidatura alternativa fa menys de dos mesos que va començar a agafar forma. Fou a cop calent, després de la sorpresa que va suposar per a tothom l'anomenat "afèr Molas". Va ser la gota que féu vessar el got. Però el malestar havia anat creixent molt temps abans, producte d'una sèrie de fets que s'han anat succeint: a començament de la tardor de l'any 93 es va formar una comissió científica per seleccionar aquells treballs que havien d'obtenir subvenció. La formació de la comissió va ser molt discutida, perquè una part dels membres entenen que erosionava l'autonomia de les seccions, i això va forçar la necessitat de portar el tema a votació del plenari. Els vots en contra foren quasi tants com els que anaven a favor –la secció històrico-arqueològica en bloc era contrària, per exemple– i només gràcies als vots per correu es va aprovar la constitució de la comissió. Després d'aquest fet es començava a definir un sector crític. Un altre fet significatiu per als membres descontents va arribar quan els presidents de les seccions van proposar que en les reunions del consell permanent els vice-presidents poguessin substituir-los, quan per causa major no poguessin assistir a les reunions. Emili Giralt s'hi va negar en rodó, fins i tot va amenaçar de dimitir si la proposta reeixia. Per consegüent, es va abandonar la proposta.

Enmig del descontentament i d'una atmosfera pre-electoral enrarida va arribar, per sorpresa de tothom, l'afèr Molas: El

catedràtic de Literatura Catalana va ser forçat pel president del IEC a presentar la seva renúncia com a membre numerari, per passar a ser supernumerari. La raó: Molas sovint no assistia a les reunions de la seva secció i també faltava als plens. Aquesta condició implica que aquest membre perd tots els drets, que no pot votar en les eleccions, de tal manera que es converteix en un membre passiu i en la pràctica és com si no hi fos. Emili Giralt va prendre la decisió sense ni tan sols consultar la secció històrico-arqueològica, a la qual pertany Molas. Aquesta actitud, que el sector crític titlla de prepotent i dirigista, va fer decidir-los a intentar formar una altra candidatura. "Però la candidatura no sorgeix motivada per una qüestió de personalismes –explica un membre consultat–, sinó que és un problema d'estil intern. Actes com el d'en Molas degraden la convivència i són un signe inequívoc de la burocratització centralista. Alhora les seccions tenen un pressupost minúscul i no ens queda més remei que pidolar diners al consell per-

entitat

RICARD CUGAT

Dues imatges del pati de la Casa de la Convalescència, seu del IEC. L'Institut es debat entre el canvi o la continuïtat.

programa fins a la seva consecució, és a dir, en garanteix el finançament, cosa que seria difícil de fer des de les seccions”.

Acadèmia o centre de recerca. A banda de les diferències a l'hora de conduir el IEC, en el si de la institució encara avui no s'ha resolt el gran debat, i és aquí on les dues candidatu-

luntat de ser un centre d'investigació científica dedicada a tots els elements de la cultura catalana i això és el que reclamen que torni a ser. Fonts properes a aquest sector manifesten: “L'Institut no és la secció filològica, va més enllà. Perquè la cultura catalana és més que la llengua, té altres problemes. Però dins l'Institut aquest tema sembla que eclipsi tots els altres. La recerca al voltant de la llengua no pot xuclar tot el pressupost durant 25 anys. S'ha de fer més recerca. És evident que amb els mitjans de què disposem hi ha seccions que ho tenen més difícil per a fer recerca, però n'hi ha de factibles, almenys en el camp de la història i les ciències socials”.

Relacions públiques. Un conegut intel·lectual comentava fa uns dies: “A l'Institut li falta explicar a la societat què és el que fa i per què ho fa. Segurament necessitaria la figura d'un relacions públiques”. Amb relacions públiques o sense, sembla que en aquest aspecte tothom hi està força d'acord. La necessitat d'obrir els projectes a la comunitat científica i de donar a conèixer a la societat els treballs i les activitats que realitza és fonamental si el IEC vol ser en la pràctica una institució que lideri el pensament i la recerca catalans. I és també important per aconseguir que la institució sigui un organisme de consulta per part de les administracions públiques. En la pràctica, el IEC és encara avui un organisme massa tancat, que no té un pes específic, vinculant, d'influència en les administracions. La Generalitat no li va fer confiança en el seu moment. Ara el IEC se l'ha de tornar a guanyar.

Montserrat Serra

manent per poder tirar endavant projectes.”

Manuel Castellet, actual vice-president, i candidat a la presidència del IEC, considerat continuista –encara que ell ho nega–, rebut les acusacions de dirigisme i manca d'autonomia de les seccions: “El IEC és una institució amb personalitat jurídica pròpia, però les seccions no en tenen. És per això que els responsables del consell permanent han de donar comptes de tot. Desgraciadament hi ha membres que creuen que si no poden treure un petit pressupost per completar el treball que fan al seu departament de la universitat, no val la pena ser de l'Institut. Per mi aquest és un punt de vista equivocat”. I pel que fa a la poca dotació pressupostària de les seccions –entre cinc i nou milions, d'un total de més de quatre-cents milions anuals– i a l'elevat nombre de programes que funcionen fora de les seccions, Castellet diu: “Si es coordinen des del consell permanent es poden fer programes més integradors. Així el que fa el consell és garantir el funcionament del

res tenen posicions més divergents. Es tracta de definir d'una manera clara què és per sobre de tot l'Institut d'Estudis Catalans. Per Manuel Castellet, el IEC és l'acadèmia de la llengua catalana: “El primer punt que defineix l'article 2 dels estatuts diu clarament que la finalitat del IEC és tenir cura de l'estudi de la llengua. Aquesta opció també es va aprovar per una gran majoria al novembre del 93, dins un debat que vam titular “El paper de l'IEC en la recerca científica”. És ben clar, doncs, que en primer lloc el IEC ha d'actuar com a acadèmia de la llengua i en segon lloc de la catalanística. S'ha de tenir en compte que mentre els estudis relacionats amb la llengua són competència indiscutible del IEC, en altres camps la competència és més discutible i la recerca es fa a les universitats. Però això no va en detriment de les altres seccions”. Inevitablement, aquesta identitat dona una posició preeminent a la secció filològica.

La visió del sector crític és força diferent. Per ells el IEC va néixer amb la vo-